

Carrer Gràcia, 1
08012 Barcelona

Tel. 932 376 158
Mòbil 637 454 075

info@palauantiguitats.com
www.palauantiguitats.com

EL TORO

L'animal i el mite,
la *Fiesta* i la sàtira

Gabinet d'Arts Gràfiques
de Palau Antiguitats

Del 18 d'octubre 2017
al 26 de gener 2018

EL TORO

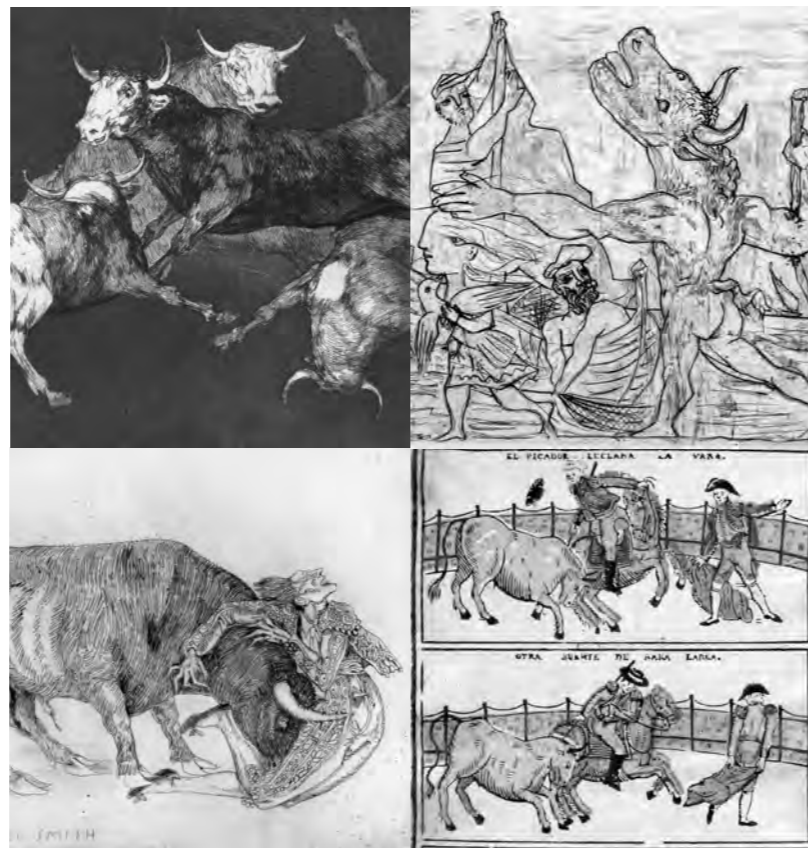
ANTIGUITATS
JITATS

TOROS

Del mite al joc

L'animal i el mite,
la *Fiesta* i la sàtira

Del 18 d'octubre 2017 al 26 de gener 2018

Si un animal ha generat passions enfrontades fins arribar a provocar aixecaments populars, aquest ha estat el toro. Agradi o no, els ritus i "jocs" amb toros formen part del substrat cultural dels pobles de la mediterrània.

La tauromàquia (lluita amb el toro) és recurrent en la tradició de l'Antiguitat. Destaquen els jocs en les cultures minoiques descrits en les espectaculars pintures de Cnossos, així com el mític combat del rei sumeri Gilgamesh contra el Toro del Cel, lluita que ens remet al ritual de la *corrida*. La mort del toro es prepara a través d'una sèrie d'investides per afeblir-lo i facilitar-ne el sacrifici final. Sense oblidar el Minotaure, mític monstre meitat home meitat toro tancat en el laberint i que és mort per Teseu.

Tot i que avui els jocs i ritus al voltant del toro han sofert importants modificacions en el seu sentit i la seva litúrgia, l'atribut del toro: afavorir la fertilitat, així com la seva submissió davant l'home, han persistit. L'escenificació dels jocs i les *corrides* proclamen el domini de la "civilització" per sobre la barbàrie. Malgrat la controvèrsia, el toro segueix sent part essencial d'identitats culturals.

Si la tauromàquia antigament formava part de la litúrgia de les creences, a l'Edat Moderna es reinventa com un espectacle "popular" destinat al gaudi del públic. Tot i així, el toro no es desfà de la seva càrrega simbòlica que contaminarà a tots els que participen de la lluita.

La visió que actualment tenim neix al segle XVIII. És una visió romàntica que enalteix la càrrega simbòlica i el seu primitivisme. La tauromàquia se'ns presenta com una lluita que es revesteix de poesia. És el moment en que es reglamenta la *corrida* esdevenint un espectacle estètic malgrat la seva crueltat i la tragèdia anunciada.

El primitivisme, el simbolisme, l'esteticisme són l'essència de les passions que sorgeixen de la lluita entre animal i torero. Tot el drama i heroïcitat que concentra aquesta lluita atrau la fascinació dels artistes sobre el toro i les *corrides*. Les Tauromàquies de Goya són un dels exemples més coneguts, i ens il·lustren el toreig en el seu estat pur; recordant-nos que les *corrides*, en essència, són un ritual ancestral on es mesura la força del animal amb la destresa de l'home.

També les avantguardes se senten atretes pel caràcter tossut i obstinat de l'animal. El veuen com una mostra de les passions més ancestrals dels humans; espais on la vida i la mort es toquen, aquesta dualitat vida-mort, molt lligada a la sexualitat, en Picasso es fa força evident.

El toro, superant humiliacions i provocacions, es defensa per no morir, sabent que la *bravura* i dignitat són la seva raó de ser. La *corrida* escenifica la lluita contra un final inevitable; el toro respon amb valentia als atacs defensant-se per morir dignament. Aquesta rebel·lia contra la fatalitat, el fa esdevenir un animal altament simbòlic i atractiu. El seu sentit de la dignitat, la *bravura* i l'obstinat atac contra l'agressor, el converteixen en una icona, tant de l'absurditat de la vida, com de l'heroïcitat del torero. Un reflex tràgic de l'existència on la lluita, la vida i la mort es presenten com una vivència estètica.

Amb la publicació de la *Tauromàquia* de Pepe Hillo el 1796, es defineixen "les *corrides*" modernes, donant lloc a una posada en escena més cuidada, amb investides coreografiades i més contenció emocional. El toreig es depura en la cerca d'una càrrega estètica que suavitza la barbàrie final. Així la dualitat vida-mort, barbàrie-civilització, personificats en el toro i el torero, esdevenen elements d'una construcció "artística" efímera i tràgica, que recurrentment l'art de diferents moments usa per condensar el dramatisme de la *Fiesta* i l'heroïcitat dels seus actors.

És en aquest context, en ple segle XVIII, que la tauromàquia es desenvolupa com a gènere artístic, tractat de diferents maneres, sigui des d'una visió descriptiva o naturalista, com des de l'ús simbòlic d'elements on conflueixen el mite ancestral amb la "modernitat" de la *Fiesta*. La profusió de propostes artístiques són una mostra de la popularitat de les *corrides* i jocs amb bòvids del segle XVIII ençà.

Des de més enllà del rapte d'Europa, fins a les *corrides* modernes, el toro no ha deixat de generar opinions enfrontades, en defensa i en contra. La seva càrrega simbòlica i cultural ens remet a les pors i passions dels nostres ancestres, aquelles que conscient o inconscientment encara ens ronden.

Raimon Ramis i Juan
Historiador de l'Art

PAULUS POTTER (1625-1654)

Sèrie de huit toros i vaques

Amsterdam, 1650

Sèrie completa formada per vuit estampes

Buri i aigüafort sobre paper verjurat

Papers aprox.: 130 x 165 mm.

Petjades: 102 x 140 mm.

Ref.: Bartsch: 1-8, vol. 1, pp. 41-47.

FRANCISCO DE GOYA LUCIENTES (1746-1828)

Lluvia de toros

Estampa de Los *Disparates* o *Proverbios*,

1815-1824

1a edició, 1877 per a la revista "L'Art" (París)

Aigüafort i aigüatinta sobre paper verjurat

Paper: 293 x 432 mm.

Petjada: 245 x 355 mm.

Ref.: Harris, 269, III.

JENARO PÉREZ VILLAAMIL (1807-1854)

Toro

Aiguada gris sobre paper verjurat

timbrat el 1838

Paper: 117 x 153 mm.

DANIEL URRABIETA ORTIZ Y VIERGE

(1851-1904)

Elefant i toros

23 i 25 de març de 1869

Llapis grafit sobre paper vitel·la

Dibuix preparatori segurament

per il·lustració gràfica

Paper: 308 x 412 mm.

ANTONIO CARNICERO (1748-1814)

QUIROGA (editor)

Colección de las principales suertes

de una corrida de toros

Madrid, 1787-1790

Sèrie completa formada per portada

i 12 estampes

Buri i aigüafort il·luminat

sobre paper verjurat amb filigrana "IV"

Papers aprox.: 260 x 400 mm.

Petjades aprox.: 208 x 318 mm.

LUÍS FERNÁNDEZ NOSERET (actiu 1793-1829)

Colección de las principales suertes

de una corrida de toros

Madrid, ca. 1795

Sèrie completa formada per portada

i 12 estampes

A partir de la sèrie d'Antonio Carnicero

Buri i aigüafort sobre paper vitel·la

Papers: 265 x 360 mm.

Petjades variables: 178 x 239 mm. aprox.

FRANCISCO DE GOYA LUCIENTES (1746-1828)

Origen de los arpones ó banderillas

Estampa núm. 7 de *La Tauromaquia*, 1814-1816

4a edició, Calcografia Nacional, 1905

Sèrie limitada de 100 exemplars

Aigüafort i aigüatinta sobre paper verjurat

amb filigrana *Van Gelder Zonen*

Paper: 275 x 402 mm.

Petjada: 242 x 351 mm.

Ref.: Harris 210, III/4.

HENRY PIERRE LÉON PHARAMOND

BLANCHARD (1805-1873)

La suerte de perros

Dibuix original per a la sèrie de 12 litografies

titulades *Corridos* de toros, editada por Goupil

el 1852 i Gambart & co.

Signada i datada: "Blanchard 1847".

Llapis, clarió, tinta i aquarel·la.

Paper: 360 x 530 mm.

ANÒNIM

Tres escenas taurines

Catalunya, finals segle XVIII

A partir de la sèrie d'Antonio Carnicero

Xilografia il·luminada *al bac*

sobre paper verjurat encolat

307 x 210 mm.

JOAN GARCIA JUNCEDA (1881-1948)

Escena taurina

Barcelona, 1928

Punta seca sobre paper vitel·la

amb filigrana *La Belindenle*

Signat a llapis

Paper: 303 x 220 mm.

Petjada: 236 x 159 mm

XAVIER NOGUÉS (1873-1941)

Xarlotada

Barcelona, 1940

Aigüafort sobre paper vitel·la

Signat i datat a llapis

al marge inferior dret

Paper: 365 x 400 mm.

Petjada: 245 x 315 mm.

LLUÍS BAGARIA (1882-1940)

Tiene razón el toro

"*En España se se están ensayando*

unos petos para los caballos de los toros

para así evitar la muerte. / El toro:

Oye tu sentimental, a ver cuando

te acuerdas de poner un peto a mi".

Madrid, 1927

Signat i datat

Llapis, tinta i tocs d'aiguada en color

sobre paper vitel·la encolat a cartró

400 x 470 mm.

ISMAEL SMITH MARÍ (1886-1972)

Pierced (Travessat)

Nova York, 1919

Aigüafort sobre paper vitel·la

Signat a llapis a baix dreta

Paper: 320 x 325 mm.

Petjada: 175 x 200 mm.

JOSEP GRANYER I GIRALT (1899-1981)

La quimera

Tercer estat

Pel llibre de bibliòfil *Granyer*, vol. 2,

Monografies de La Rosa Vera

Barcelona, 1962

Aigüafort sobre paper vitel·la

amb filigrana *Guarro*

Signat *J. Granyer* a llapis a baix dreta.

Paper: 348 x 249 mm.

Petjada: 238 x 206 mm.

PABLO PICASSO (1881-1973)

Minotaure cec guiat per una nena

amb un colom

Estampa de la sèrie *Suite Vollard* (L. 090).

Editor: Vollard; Impressor: Lacourrière

París, 4 de novembre de 1934

Aigüafort, buri i rascador sobre paper

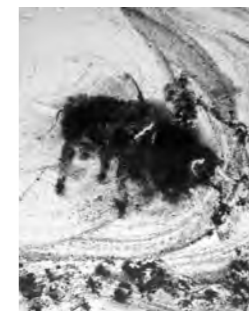
vitel·la amb filigrana *Picasso*

Paper: 335 x 440 mm.

Petjada: 226 x 312 mm

Al revers comentari i signatura

de l'especialista Brigitte Baer.

MIQUEL BARCELÓ (1957) (dibuix)

PERE CELMA (disseny)

Cartell fora del tiratge definitiu

Barcelona, 17 Juny 2007

Offset sobre paper vitel·la satinat

Toros de Núñez del Cuvillo

Finito de Córdoba, José Tomás, Cayetano

Monumental de Barcelona

Empresa Funciones Taurinas S. A.

179 x 71 cm.